

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de jettypier van Petroleum-Zuid in Antwerpen

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 12.3.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014;

Gelet op het ministerieel besluit van 23 december 2014 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen jettypier van Petroleum-Zuid in Antwerpen;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed van 12 oktober 2015,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten:

Wegens de historische en de industrieel-archeologische waarde als monument:

De jettypier van Petroleum-Zuid met inbegrip van de meest oostelijke brug en de twee platformen aan kaaizijde, gelegen in

Antwerpen, Petroleumkaai zonder nummer, ter hoogte van de kruising met de Naftaweg bekend ten kadaster:

Antwerpen, geen kadastrale afbakening zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde:

Petroleum-Zuid in Antwerpen is als oudste petroleumhaven van België en één van de eerste in Europa, uniek en tegelijkertijd representatief voor de Tweede Industriële revolutie. De opkomst en het groeiend gebruik van petroleum in diverse toepassingen vanaf het einde van de 19de eeuw had namelijk een uiterst belangrijke impact op de industriële, technologische, economische, sociale en ruimtelijke ontwikkelingen in België. Al sinds 1861 was Antwerpen de eerste petroleumimporteur in Europa. In het begin van de 20ste eeuw werd aan de Schelde, ten zuidwesten van de binnenstad, de petroleumhaven 'Petroleum-Zuid' aangelegd, die in de daaropvolgende decennia uitgroeide tot een belangrijke speler in de Europese petroleumindustrie. De jettypier is één van de resterende materiële relictten op de site die getuigen van de geschiedenis en de ontwikkeling van Antwerpen als petroleumhaven en draagt in die zin bij tot de historische identiteit van de plek.

Industrieel-archeologische waarde:

De petroleumhaven Petroleum-Zuid was voornamelijk geconcentreerd rond overslag en opslag van petroleum en aanverwante producten. Alle gebouwen en infrastructuren hebben een specifieke plaats en functionaliteit binnen dit industrieel proces en vormen één geheel, hoewel ze uit verschillende periodes dateren. De infrastructuur en gebouwen omvatten daarom verschillende categorieën, waaronder infrastructuren en gebouwen in functie van overslag van petroleum tussen schepen, de haven en andere transportmiddelen, infrastructuren en gebouwen in functie van opslag, haveninfrastructuren, en andere bedrijfs-, nuts- en dienstgebouwen. Om een zo getrouw mogelijk beeld te geven van deze specifieke industrie is het behoud van de context- en ensemblewaarde, de onderlinge visuele en inhoudelijke samenhang tussen de belangrijkste installaties, infrastructuren en gebouwen van essentieel belang. Slechts op die manier verankeren deze erfgoedrelictten de industrieel-archeologische betekenis van deze plek. De pier, gebouwd in 1902-1903, is één van de weinig bewaarde constructies uit de beginperiode van Petroleum-Zuid. De pier is in de haven van Antwerpen het enige voorbeeld van een zogenaamde 'jettypier', specifiek gebouwd om tankers in diep water te laten aanmeren en via pijpleidingen rechtstreeks aan te sluiten op de opslagtanks van de bedrijven. De ongeveer 300 m lange constructie bestaande uit veertien met natuursteen afgewerkte bakstenen pijlers en een betonnen brugdek is gaaf bewaard en een vroege toepassing van gewapend beton in Vlaanderen. Hoofdingenieur en directeur van openbare werken Gustave Royers tekende de plannen in 1900. Het bouwwerk werd uitgevoerd door de aannemers H. Hersent et fils (de pijlers, voltooid in 1901) en G. Van Bergen (afwerking van de pijlers en de brug, voltooid in 1903) uit Antwerpen, en Grondel et frères uit Gent (gewapend beton). De eerste vijf pijpleidingen zitten vermoedelijk nog vervat in de constructie, later werden deze vervangen door de bewaarde bovengrondse pijpleidingen. De kleinere erfgoedelementen zoals de bewaarde meerpalen, de (delen van de) zogenaamde 'Davits' en de aangebrachte stadswapens maken integrerend deel uit van de pierconstructie. De meest oostelijke brug en de twee platforms aan kaaizijde zijn onlosmakelijk verbonden met de functie van de pier. Samen met de voor bescherming voorgestelde bovengrondse pijpleidingen en opslagtanks vormt de pier een samenhangend inhoudelijk geheel dat als infrastructuur voor overslag en opslag van petroleum de

belangrijkste functie van de voormalige petroleumhaven afleesbaar maakt. Door zijn ligging in de Schelde, zijn lengte en kenmerkende opbouw fungeert de pier als een beeldbepalend herkenningspunt die de locatie van Petroleum-Zuid aangeeft aan en van op het water.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De voorschriften bepaald in hoofdstuk 6 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en hoofdstuk 6 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.

Brussel,

19 JAN. 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

